

SLOVENIJA

Uredništvo: Ljubljana, Tyrševa cesta št. 17

Naročnina četrletno 15 din

za pol leta 30 din

za vse leto 60 din

Posamezne številke 1.50 din

V zamejstvo celoletna naročnina 90 din

Ljubljana, 25. februarja 1938.

Slovenski javnosti*

Slovensko društvo v Ljubljani čuti dolžnost, da opozori slovensko javnost na kulturno nevarnost, ki nam grozi. Pripravlja se uredba o državnih tiskarnah in uredba o šolskih knjigah in učilih. Po prvi naj bi država imela:

a) izključno pravico tiskanja, izdajanja in prodajanja vseh obrazcev, ki se rabijo za državne in šolske potrebe, kakor tudi vseh listin po predpisih državnih oblasti;

b) pravico tiskanja in zalaganja vseh od države izdanih učnih knjig in učil državne izdaje za vse vrste šol;

c) pravico do tiskanja in izdajanja vseh zvezkov za šolske in domače vaje, risank in podobnega na vsem področju ministristva prosvete. Uredba o šolskih knjigah in učilih trga slovensko učno knjigo iz slovenskega jezikovnega in kulturnega območja.

Proti tem poskusom odločno ugovarjamo iz teh razlogov:

1. V zadnjih 90ih letih smo si Slovenci z naporom vseh narodnih sil, iz lastne moči ustvarili cvetočo tiskarsko industrijo, ki se lahko meri z najboljšo v Evropi. Z njo in ob njej je rasla slovenska knjižna produkcija ter dosegla v svobodnem razvoju in tekmovanju naravnost zavirljive uspehe. Bistveni sestavni del te produkcije je tudi slovenska učna knjiga, bodi že za katero koli vrsto šol. Kdor bi nam iz te kulturne stavbe iztrgal učno knjigo, bi nam uničeval našo narodno kulturo v enem najvažnejših področjih ter preziral naše stoletne žrtve in napore za napredek naše šole in prosvete.

2. Nikakor nam ne more biti dovolj, da bi dobivali kakršne koli učne knjige s slovenskim besedilom, ki bi ne rasle iz naših domačih razmer, ki bi ne izhajale iz naše narodne preteklosti, iz našega čutenja in mišljenja. To ni samo narodna, temveč že kar osnovna človeška pravica. Vprašanje slovenskih učnih knjig je naše narodno vprašanje, ki ga moremo in moramo reševati le sami, pri čemer ima država zgolj dolžnost podpiranja in pravico nadzorovanja v okviru zakonov in v ustavi zagotovljene enakopravnosti slovenskega jezika.

3. Mi Slovenci smo državo Jugoslavijo kot enakopraven narod soustanovili, da bi imeli poročstvo za svoj svobodni kulturni in gospodarski razvoj. Zategadelj greši proti osnovni misli te države in proti njenim osnovnim zakonom, kdor kakor koli zapostavlja naš jezik. — Čimdalje več dobivamo po uradih tiskovin brez vsake slovenske besede, naše šole na primer pokupijo letno nad 600.000 monopolnih zvezkov v vrednosti enega milijona dinarjev, pa ni slovenskega napisu na njih.

4. Načeloma ugovarjamo zoper vsakršno centralizacijo in unifikacijo našega kulturnega življenja. Skušnja uči, kako trpi kakovost knjig, učil ali listin in obrazcev, če jih dobivamo iz neslovenskih tiskarn in uradov. Knjige, ki smo jih dobili zadnja leta v prevodu in so s slovenskim besedilom natisnjene v Belgradu, so jezikovno tako spache in polne tiskovnih napak, da bi jih morali vsakemu otroku prepovedati, ker so zanj resnično jezikovno pohujšanje. Če je šolska knjiga nemarnejša kakor dijakova naloga, kje naj se potem mladina uči natančnosti in spoštovanja do jezika, na kaj naj učitelj in profesor opirata svoje zahteve?

5. Dosedanje skušnje pa nam tudi dokazujejo, da državna tiskarna sploh zmožna ni, izvrševati svoje dolžnosti s potrebno točnostjo. Hočete dokazov? Vprašajte dijake, kakšne zvezke dobivajo! Temu manjka črt, onemu roba, tretji ni sešit, četrta je obrezan kar povprek, petemu so listi narobe vsiti, šesti nima pivnika, in če ga ima, je premajhen, v sedmem je premalo listov, skoraj vsak pa je zmečkan, preden pride dijak v roke. Da se napake primerijo, ni hudo, hudo pa je, če morajo

vse te napake plačevati odjemalci, ker pokvarjenih in nerabnih tiskovin ne smejo vračati. Zasebna trgovina mora biti vestna, če ne, izgubi odjemalce; državni tiskarni tega ni treba, ker odjemalci ne smejo drugam in morajo sprejeti njeno blago, pa bodi še tako zanikrno. Imamo primere obrazcev za spričevala, po katerih je dijak z nižjim izpitom zrel za fakultetni študij! — Zaradi teh in takih, neprestano ponavljajočih se napak ne sme biti, da bi se tiskale slovenske knjige, obrazci in listine v tiskarnah izven slovenskega kulturnega območja.

6. Razlogi, ki jih navajajo zagovorniki teh načrtov, so v primeri z gospodarsko in kulturno škodo kar ničevi. Pravijo, da bi se knjige in učila po monopolizaciji pocenila. Kako prazno je to utemeljevanje, nam pričajo monopolni zvezki, ki so slabši in tanjši in neprebrani, a nič cenejši, da, še celo dražji kakor v zasebni trgovini. Obrazci iz državne tiskarne pa so priznani najdražje tiskovine, a poleg tega še težko uporabne. (Prim. Glavni protokol izpita zrelosti!)

Zategadelj se obrača Slovensko društvo na slovensko javnost z opominom, naj bedi in izreče ja-

—r.:

Sestanek avstrijskega kanclerja s kanclerjem Tretjega cesarstva je iznenadil zaradi svoje naglice. Prvi hip je prevladovalo mnenje, da so ga povzročili, vsaj pa pospešili neki dogodki na bližnjem jugovzhodu. Koliko so ti dogodki bili pripravljeni umetno, in koliko so sploh resnični, o tem dokončna sodba še ni mogoča. Fašistična in polfašistična poročila je sprejemati z največjo previdnostjo. Ni tolikega pomena, kdo je dal pobudo za sestanek, značilno je temveč, da je volja zanj bila na obeh straneh. Nemški in avstrijski razglasi in govori ne povedo o vsebini razgovorov, ki sta jih imela Schuschnigg in Hitler, ničesar; po njih sta se razgovarjala le o pravilni razlagi avstrijsko-nemškega sporazuma od 11. julija 1936 in enakomernem izvajanju njegovih določb. Hitrica, s katero je prišlo do sestanka ideološko tako nasprotnih si državnikov, pa sili k drugačni razlagi.

Svetovno časopisje pripisuje po pravici dogodku največji pomen. Le pri nas se obravnava kakor kakšna smučarska tekma, najbrž v pričakovanju, da se bo ob času spet našel kdor koli, ki bo delal za nas in brez nas. Kvečjemu capljamo za poročili fašističnih časopisnih agencij, ki so vse prej kakor Slovanom prijazne.

Da gre pri novem snovanju tudi za našo slovensko kožo, je izven vsakega dvoma. O tem govori prepričevalno sestava nove avstrijske vlade, ki so v njej prvokrat zastopani uradno tudi nacisti. Eden najzanimivejših med temi je dr. h. c. Edmund v. Glaise-Horstenau, minister brez listnice. Bil je sicer že v prejšnjem kabinetu minister za notranje zadeve, a tedaj navidezno brez barve, dasi je v resnici nacist, čeprav velja za krščanskega stanovščinarja.

Glaise-Horstenau je izdal l. 1930, dve debeli knjigi: »Franz Josephs Weggefährte« in »Die Katastrophe«. Namen prve knjige je sicer drugačen, toda v njej je kljub temu nehote izdal, kakšen strah je navdajal že v letih sedemdesetih in osemdesetih prejšnjega stoletja Avstrijo in Nemčijo pred Rusijo. Nemčija se je tresla še posebej pred Francijo. Obe, Avstrija in Nemčija, sta se oboroževali z največjo naglico; Avstrija celo s pomočjo skrivnih kreditov. Železniško omrežje proti Rusiji se je izpopolnjevalo, v Galiciji so nastala kar cela vojaška mesta. Vse več kot 50 let pred svetovno vojno! Rusija je pač bila glavna zapreka na nemški poti Berlin—Bagdad. Polagoma je nemški diplomaciji brez bojev uspelo, pri-

Upravništvo: Ljubljana, Tyrševa cesta 17

Poštočkovni račun:

Ljubljana štev. 16.176

Rokopisov ne vračamo

Oglasi po tarifu

Tiska Zadržna tiskarna (M. Blejec) v Ljubljani

Opozorjamo na javno predavanje

g. Edvarda Kocbeka

o vprašanju malih narodov

ki bo v torek 8. marca

(Glej obvestilo na zadnji strani lista.)

sno in glasno besedo zoper vsako kršenje naših, v ustavi zagotovljenih narodnih pravic in vsako zaviranje naše kulture in našega gospodarstva. Menimo, da imajo v Jugoslaviji vsi trije državni narodi pravico in dolžnost, da si v okviru državnih osnovnih zakonov svoj šolski in ves drugi tisk oskrbujejo vsak po svojem duhovnem ustroju, po svoji volji in po svojem okusu.

Prepričani smo, da se bomo v takih važnih rečeh našli pri skupnem delu vsi, ki nam slovenstvo ni prazna beseda. Zato prosimo tudi druge slovenske liste, da pričujočo izjavo natisnejo.

Slovensko društvo v Ljubljani.

Za našo kožo gre

praviti na Balkanu vse za odločilni sunek: s spletkami je spravila na prestole do kraja samo izvrševalce nemške volje, sledila je zasedba Bosne in Hercegovine, nazadnje je zabila še steber z ustanovitvijo Albanije z mbretom, nemškim princem Wiedom na čelu.

Vojnim pripravam, ki niso mogle ostati tajne, in silnim davčnim bremenom zanje, je bilo treba dati primeren poudarek. Na eni strani se je naglašala avstrijska, na drugi pa nemška misel, na obeh pa **pan-slavistična nevarnost**, ki da preti Evropi od strani Rusije in Srbije. Pan-slavistični strah naj bi užigal pred vsem Nemce in Madžare. Na Slovence v Avstro-Ogrski in Nemčiji se ni oziralo, ti so se šteli že za pridobljene in priklenjene. Nasproti Franciji protiruska in protisrbska gesla niso mogla užigati, zato je tedanji avstro-ogrski minister za zunanje zadeve grof Gustav Kalnoky v svojih pripombah na neko spomenico nadvojvoda Albrechta iznašel bolj učinkovito **republi-kansko-socialistično nevarnost**. Ta udarnica naj bi pritegnila v nemški protifrancoški in protislovenski blok monarhiste, fevdalce in kristjane tudi podjarmljenih slovenskih narodov.

Po vojni je nastalo več novih slovenskih držav. Obrabljena predvojna nemška krilatica o »pan-slavistični nevarnosti« in »rdeči Franciji« je izgubila pred vsem v teh državah svojo prejšnjo privlačnost. Govoriti naravnost o »pan-slavistični nevarnosti« bi pomenilo hkrati neposredno pozivanje na novo vojno. Ker svetovna vojna nemških prizadev ni zadovoljila, je bilo treba postaviti namesto starega gesla, ki je preveč odkrivalo karte, zanašajoč se na zmogovitost nemškega orožja, druge udarnice, ki bi užigale tudi pri Slovanih v novo nastalih državah. Ne samo pri Slovanih, tudi pri drugih narodih.

Darujte za tiskovni sklad „SLOVENIJE“

V drugi knjigi odkriva Glaise-Horstenau popolnoma svoje vsenemško srce. O mirovnih pogodbah izjavlja: »Mirovni diktati, ki so se jim morali premagani podvreči v predmestjih Pariza, predstavljajo v svoji celoti težak prelom pogodbe«. Do tega zaključka prihaja izhajajoč iz 14 Wilsonovih točk, ki da so obvezne tudi za zmagoval-

* Radi priobčujemo na prošnjo društva to potrebno izjavo. — Uredništvo.

Modna blago!

Nogavice, rokavice, vsakovrstno damsko in moško perilo, žepni robci, brisače, ogledala, ščetke, turistovske potrebščine dobite
n a j c e n e j e

pri Petelinc, Ljubljana

ob vodi, blizu Prešernovega spomenika

ce. Ali on vidi samo Nemce, ne upošteva pa, da so šle določbe o samoodločbi narodov s prezirom mimo Slovencev in Hrvatov in drugih narodnih manjšin. Kakšne bi bile pogodbe, če bi jih bili narekovali Nemci, smo občutili Slovani dovolj trdo že v Avstro-Ogrski, še trše Poljaki v Prusiji, a najtrše Srbi in Ukrajinci za okupacije med vojno. Kako se znajo »pogajati« Nemci, je pokazal general Hoffmann v Brestu Litovskem!

Glaise-Horstenau zanika seveda vsako krivdo Avstrije in Nemčije na vojni. Tiste vojne priprave pred več kot 30 leti mu niso nič, nič mu tudi ni sramotni ultimatum Avstro-Ogrske julija 1914 mali Srbiji. Stavljen je bil z očitnim namenom, da ga Srbija ne sprejme in tako da Avstro-Ogrski pravno opravičilo za napoved vojne. Zlagana gonja zaradi konzula Prochaska naj bi še bolj razdražila duhove. Dolži seveda Srbijo, rekoč, da je že desetletja pred vojno »delala smotrno za odcepljenje v Avstro-Ogrski živčih južnih Slovanov, t. j. za razbitje obdonavske monarhije, da ustanovi na njenih razvalinah Veliko Srbijo.«

»Na Jadran!«, »Na Vzhod!«, »V Bagdad!«, »V Pariz!«, kajpada, to je bilo dovoljeno, Slovani bi ne smeli biti gospodarji na svoji lastni zemlji. Ni se treba sklicevati na lanske nürnberške govore, po katerih spadajo tudi vsi zunaj Tretjega cesarstva živčih Nemci pod skupno vodstvo in pokroviteljstvo, dokazuje za svojo dvojno moralo, ki daje Nemcem vse, a Slovanom nič, nam nudi Glaise-Horstenau sam. O tem pozneje.

Zanimivo je, kako sodi o nasledstvenih državah, razen seveda o tistih, ki so mu bile že leta 1930. po ideologiji najbližje. Pravi namreč: »Med nasledstvenimi državami izkazujejo celo narodno najbolj zaključene, Velika Romunija in Velika Srbija, razmeroma močne nemške in madžarske manjšine. Če jih moremo vsekakor imenovati resnične narodne države, je pa nasprotno Češkoslovaška... država ljudstev, očitno podobna stari Avstriji, toda brez njene zemljepisne zaokroženosti in zgodovinskih izročil... Le nova Avstrija in Madžarska sta postali čisti narodni državi brez omembe vrednih manjšin, ker se je njih razmeji-

tev, odštevi Gradiščansko, izvršila zgolj v njuno škodo...«

Kateri deli so bili odvzeti Avstriji in Madžarski v njeno škodo, Gleise-Horstenau iz previdnosti ne pove, očitno je pa, da misli pri Avstriji na slovensko ozemlje. Južne Tirolske najbrž ne misli, ker se Italije sploh ne dotika. Slovenska manjšina na Koroškem se mu ne zdi vredna omembe, ker je pač slovenska. Stvarne dokaze naj mu nadomesti zemljepisna zaokroženost in zgodovinsko izročilo, kakor da bi stoletno tlačenje nenemških narodov bilo izročilo, ki naj utrdi nekdanje stanje

Poglavje o granitni stavbi

Celjska »Nova doba« je jugoslovensko-nacionalen list, ali še natančneje: politiko JNS zastopa in zagovarja. JNS je pa sedaj v opoziciji in na mah vsa blede od usmiljenja nad zapostavljanim in izkoriščanim slovenskim narodom, četudi se to zapostavljanje godi po načelih in načinih, ki so jih ona in njene prednice uvedle in uveljavile. Seveda se zato sedaj tudi »Nova doba« bori za slovenske pravice. V zadnjih časih so v obravnavi razni fondit, ta najbolj pristen izdelek jugoslovenskega nacionalnega duha. Danes, ko nima JNS pri teh fondih besede, je seveda zoper nje, zato tudi »Nova doba« vneta naševa njihove slabe strani, da se skoraj zdi, ko da bi posnemala kakšen »slovenoborski« list. V tem pogledu pobira torej »Nova doba« samo stopinje za drugimi. Človeka bi kvečjemu utegnulo zanimati, kako hoče »Nova doba« odpraviti to zlo.

Mi smo res dovoljkrat pokazali na edini izhod, ki vodi iz naše stiske: popolno finančno samoupravo, to se pravi tako, da bo o svojih zadevah in potrebah, torej zlasti o svojem denarju odločala vsaka pokrajina sama, ne da bi se seveda izmikala neogibno potrebnim dajatvam za državo. **Kajti ni ga drugega izhoda!** Če je bil mogoče v prvih letih po združitvi še kak — bolj naiven ko daljnoviden in spreviden — človek, ki je verjel v tiste obljube in zagotovila pravičnosti ob vsakem preračunu in v vsakem strankarskem programu, danes ga ni več med nami, če pa le še kdo govori drugače, tedaj vemo, da mu ne narekuje prepričanje njegovih besedi. Kajti če se naš položaj stalno slabša z vsakim letom navzlic temu, da dobivamo vsako leto novih zagotovil, da bo še takoj to leto vseh krivic in zapostavljanja kraj, če se kljub vsem obljubam snujejo zmeraj nove centralistično upravljane naprave, in nalagajo dajatve zanje v prvi vrsti na naša pleča, tedaj vemo, da ne leži vzrok v postranskih stvarih in v osebah, ampak da je vsega kriv sestav.

In tedaj vemo, moramo vedeti, da moramo odpraviti sestav, ki vse to ne samo omogočuje, ampak naravnost povzroča.

Ta sestav pa je centralizem, pri čemer poudarjamo, da je popolnoma vseeno, kakšno ime nosi ta hip. Saj prav za prav ni centralizma priznaval doslej še noben režim, nobena stranka, četudi se je vse delalo v njegovem znamenju. Očitno se je že načelo centralizma tako upiralo vsakemu na-

za vse večne čase. Ali tudi preteklost govori vsa v korist Slovanov na nekdanjem avstro-ogrskem in nemškem ozemlju.

Da mu je posebno pri srcu Češkoslovaška, se razume. Gonja zoper njo z »rdečo nevarnostjo« naj jo vrže v naročje Nemčiji kot zrelo jabolko, kljub »zemljepisni zaokroženosti in zgodovinski izročilom.« ki govore vsa v njen prilog. Ko bi se to zgodilo, bi prišle na vrsto druge države, kjer se še lahko ustvarijo take »nevarnosti«, če jih še ni, ako bo to tedaj sploh še potrebno,

(Konec prihodnjič)

šemu človeku, da si niso upali krošnjariiti z njim. Zato so ga ogrnili z bolj nejasno, bolj dvoumno besedo unitarizem, da mu tako podaljšajo življenje, sebi pa oblast.

In zato doživljamo dan za dnem neodkrito igro. Celu centralisti obsojajo slabe nasledke centralizma, ki jih je treba odpraviti. A niti eden ne zahteva, da bi odpravili tudi vzroke teh slabih nasledkov.

Zlasti pa ne črhne niti eden jugosloven o tem, da bi se že kedaj postavilo naše javno gospodarstvo na edino pravilno podlago popolne samouprave. Ne črhne kljub temu, da bi taka samouprava edina mogla dvigniti našo javno pravno in moralno. Kajti kdo bo tam doli natančen pri upravi javnih dajatev, če ve, da ne gredo iz njegovega žepa, ampak iz žepov Slovencev in Hrvatov!

»Nova doba« je ostala tudi v tem pogledu dosledno jugoslovenska. Zato je naravnost zoper to, da bi Slovenci upravljali sami svoj denar. Zato hoče, da ostane pri starem, da namreč slej ko prej Belgrad predpisuje Sloveniji javne dajatve in da jih tudi Belgrad upravlja. Brez sramu piše takole:

Ni čudno, če zahteva narod... da bi gospodarili Srbi, Hrvati in Slovenci vsak sam s svojim denarjem.

Res je, da bi takšna notranjopolitična ureditev naše države na mah odpravila medsebojne očitke o sla-

Vsi resnični Slovenci, prispevajte za odkup Prešernove rojstne hiše!

Prispevke pošiljajte po poštinih položnicah »Hranilnici dravske banovine v Ljubljani« in označite kot namen plačila: Odkup Prešernove rojstne hiše. Poštno položnico (brez številke in lastnika poštnega računa) dobite pri vsakem poštne uradu za 25 par. Nanjo napišite kot številko čekovnega računa 10.680 in kot lastnika čekovnega računa: Hranilnico dravske banovine v Ljubljani ter označite na tako izpolnjeni položnici tudi namen plačila: Odkup Prešernove rojstne hiše.

Vsak pravi Slovenec naj ima za sveto dolžnost, da pošlje za odkup in ohranitev Prešernove rojstne hiše vsaj nekaj dinarjev. Če da 20.000 slovenskih ljudi le po 10 dinarjev, bo nabrani dve sto tisoč dinarjev, ki jih je treba za omenjeni namen.

Nekaj pogledov nazaj

Spisal Hinko Sevar. — (Dalje.)

Na mojega očeta je najbolj vplival junaški odpor Italijanov zoper avstrijsko oblast. Trdil je, da so bili boji z rednimi četami posameznih držav razmeroma lahki, strašni pa, kadar se je vzdignilo civilno prebivalstvo. Tedaj je šlo brez usmiljenja, ječalo je in stokalo, da ne huje v peklu. Po mestih in vaseh je bila slehernna hiša trdnjava, slehernno okno strelna lina; meščani niso posegali v boj z nič manjšo hrabrostjo, kakor delavci in kmetje. Slednji so se spoprijemali z vojsko kar na odprtem, vodili so jih po večini mlajši ljudje, navadno dijaki. V eni roki zastavo, italijansko trobarvnico, v drugi karkoli, revolver ali bodalo, in nastal je metež, strašen in krvav, kakor da bo zdaj zdaj konec sveta. Morte ai Tedeschi! je bil bojni klic, ki je delal čudeže! Veljal je Avstriji — vse, kar je bilo na avstrijski strani, so šteli Italijani za Nemce.

Posebno navdušeno se je bojevala Garibaldijeva mladina, dijaki in tovarniški delavci. Nastopali so strnjeno, ne meneč se za smrt. Po mestih so posegale v boj tudi ženske. Najstrašnejši so bili boji od moža do moža, pri bajonetnih napadih v tesnih ulicah; tedaj je letelo od vsepovsod kame-nje, posode s krompom, deli pohištva, vse, kar je dosegla roka. Vsaka ped je morala biti priborjena s krvjo. Lačen in utrujen, strgan in umazan, v strahu za lastno življenje se je v vojaku zbudila zver, mahal je in udarjal, pobil vse, kar mu je prišlo na doseg, starca ali ženo, mladeniča ali otroka, vse, prav vse, da je le imelo dušo. Po bitki so se mnogi vojaki tresli od groze, niso mogli razumeti, zakaj vse to, zakaj toliko strahot in krvi. Sami sužnji niso mogli razumeti boja za svobodo. Po krvavih naskokih so jih tudi vedno nagradili z 1—2 urnim plenjenjem.

Življenje v južni Dalmaciji ni bilo nič manj

naporno, v splošnem pa vendar mirnejše. Tudi tukaj se je javljal glas po svobodi. Avstrija je prežala na sleherno priliko, da izrabi gibanje balkanskih Slovanov v svojo korist. Na mojega očeta so naredile junaške postave Dalmatincev, beguncev iz Črne gore in Hercegovine najmočnejši vtisk. Kakšna razlika med živahnimi Italijani in temi mrkami velikani! Visoki in košati, resni, dostojanstveni v gibih, obrazi kakor iz kamna, ki ne pozna smeha. Težko življenje jih je odvadilo smeha, zadovoljstvo so izražali s trpkostjo, podobno glasu iz preteklosti, obteženim s svincem.

Polagoma se je začelo očetu svitati. Tam se bojujejo zoper Italijane, a tu so Slovani, ki jim nihče ne pomaga. Občevanje z nekaterimi domačini ga je dovedlo do popolnoma novih misli o Avstriji. Kot narednik pri bataljonskem stožeru je imel precejšnjo svobodo, da se je lahko nemoteno gibal med ljudmi. Vsi so se pritoževali nad Avstrijo, njeni uradniki da so sami tujci, ki ne usmiljeno nalagajo davke in jih enako izterjujejo z vso brezobzirnostjo. Ni mogel verjeti, da še turška oblast ni tako nasilna. Črnogorci kljub težkemu življenju niso marali pod Avstrijo za nobeno ceno. V Italiji so nas zmerjali s porchi tedeschi, tukaj s prekletimi Švabi, dasi smo bili v Dalmaciji na »svojih« tleh...

Še bolj ko doživljaji v Krivošiji, je vplival na mojega očeta stik z nekaterimi Čehi, katerih družbo je naravnost iskal po povratku v Italijo. Dolgo je trajalo, preden so se zaupali drug drugemu popolnoma. Slovencev v splošnem niso marali zaradi njih divjosti. Seveda je bilo tudi med Čehi takih, ki jim ni bilo zaupati; največ so to bili iz narodno mešanih krajev, ki so se sami nazivali Deutschböhen. Čehom vojaška poveljstva niso preveč zaupala, med njimi je bilo največ beguncev. Številno ubeglih so častno množili tudi Slovenci. Statistike jih navajajo kot »pogrešane«.

Duh v vojski tedaj še ni bil tako strogo nemški. Razmerje med vojniki in častniki je bilo domače,

v bojnih taboriščih skoraj tovariško. Prava sodrga pa so bili podčastniki, med temi so bile včasih prave surovine. Zaradi narodnosti ni bil nihče zasramovan ali zapostavljan, neposredni poveljniki so se celo potrudili razumeti jezik moštva, da so lahko občevali z njim po domače vsaj za silo. Prisegalo se je v domačem jeziku. Vsa povelja so bila prevedena tudi na slovensko. Čeprav smo razumeli drug drugega, so ravnali enako tudi s Hrvati; njim se je povedalo vse po hrvaško. Domača beseda je vplivala bodrilno, naredila je službo bolj znosno, tovarištvo toplejše; povezanost čet s poveljniki je delala čudeže — krvave seveda. Gorje mu, kdor bi se bil drznil zasramovati vojaka zaradi njegove narodnosti — podčastnik je bil degradiran, povrh pa je moral še skozi špalir palic! Narodnost je bila v časti samo v vojni — doma pa je bilo drugače.

Pozneje je postala tudi vojna orodje germanizacije. Enotni nemški službeni jezik so utemeljevali s praktičnostjo, večjo udarnostjo in disciplino. Velikanska zmota. Vojaška služba, že sama na sebi neprijetna, je postala nenemškemu vojaku še neprijetnejša zaradi tujega jezika, častnik mu ni bil več domač, vse se je spremenilo v nekaj odurnega, zoprnega. Nemščina je bila službena tudi prej, toda se ni vsiljevala s tako nestrpnostjo; moštvo se je vse razložilo tudi v njegovi materinščini. Taki vojaki so se res vračali s precejšnjim znanjem nemščine, medtem ko so poznejši znali klobasati samo nekaj nemških povelj, ne da bi jih bili razumeli. Tudi sicer so se naučili fantje marsičesa pri vojaki, česar bi se doma morda ne bili nikoli: branja in pisanja, rednosti, telesne snage, stanovanjske higijene in še marsičesa. Poveljniki, kakor so bili major Komel pl. Sočebanski, polkovnik Milavec, Jernej Andrejka, Božidar Drenik in še mnogi drugi, so vplivali naravnost vzgojno. Na vasi se je takoj spoznal bivši vojak: čist v obleki, dostojen v obnašanju, okoli hiše in v hiši red. Poznejša doba je dala večinoma domišljave naduteže.

ben gospodarstvu, zapravljanju, poneverbah itd., vendar se mora ves nacionalni življenjski zavedati, da bi federativna ureditev porušila granitne temelje, na katerih je zgrajena naša država. Zavest državne skupnosti, ki nas danes družijo kot državljane ene in iste države, bi kaj kmalu propadla, posamezni deli države pa bi se medsebojno popolnoma odtujili, kar bi pomenilo prej ali slej konec naše državne tvorbe.

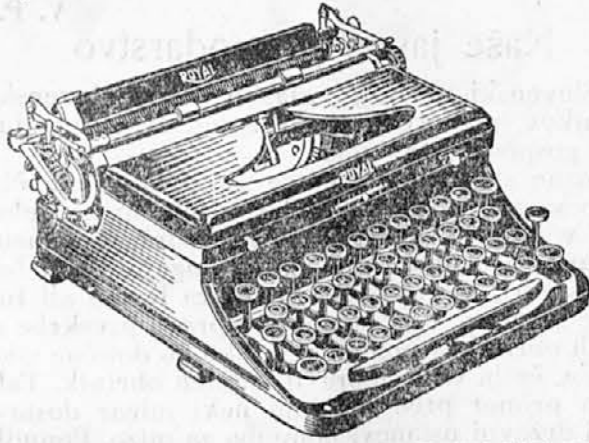
Torej kratko in malo: če bi bila dana mogočnost, da upravljajo poslej Slovenci svoj, Hrvatje svoj, a seveda Srbi tudi samo svoj denar, bi propadla zavest državne skupnosti, posamezni deli države pa bi se odtujili med seboj!

Najboljše sredstvo, da raste zavest skupnosti, je torej po tej jugoslovenski logiki ta, če vsak Slovenec ve, da se njegov denar upravlja v njegovo škodo, in najboljši način preprečevati odtujitev pa je, če bo vsak Slovenec in vsak Hrvat vedel, da bo tudi zmeraj pri tem ostalo!

Nič ne de, če so take besede zoper vsako vsaj za silo zdravo pamet, prava reč, če vidi lahko slepec, da se godi po vsem svetu ravno narobe, da je zavest državne skupnosti najmanjša in odtujitev med posameznimi deli države največja tam in pri tistih državah, kjer je dana največja mogočnost, da se en del državljanov izrablja v korist drugega — jugosloven postavi vse zakone zdravega razuma in vsa stokrat dognana izkustva na glavo, samo da sme še dalje zagovarjati centralistično gnulobo.

A s slovenskega stališča so sestavki, kakor »Še en fond«, ki je izšel 28. pr. m. v »Novi dobi« vred-

ni, da jih ne pozabimo. Kajti sestavki so to, ki dajejo podporo centralizmu in potuho našim sovražnikom. In listi so to, ki so krivi, da ne moremo doseči Slovenci svoje pravice, da moramo ob vsej svoji obupni revščini doma podpirati bogatijo drugod.

VSE ZA PISARNO

dobavlja in popravlja

PRELOČ

LJUBLJANA sedaj Tyrševa 1 nasproti hotela Slon

Opazovalec

Ob prelomu leta

Mnogi...

Mnogi imajo pri nas »ideje« in »ideale«, na trgu, se zdi, že preveč je te bale. Ker manj je, na žalost, resničnih nevest, kakor do bale te shojenih cest.

Ljubljanska megla.

1.

Že stara je naša Ljubljana in stara že njena megla. Poznal jo je Trubar, opeval Prešeren in — ergo bibamus, kdor z nami je veren: ostala bo z nami do konca sveta.

2.

Prijatelj, če pojdeš v Ljubljano, nikar mi ne glej zaspano, kadar te ljubljanska megla obdala naokrog bo vsega. Ker taki so časi: da naš Krpan tovari zdaj v megli kontraband po sami Ljubljani svojo sol, ker pamet prišla je pod monopol.

Slovenska akademija.

Akademija slovenska! Rodila te ljubljanska ni megla: Politiko poje Marko, kjer Vrba je gorenjska, in v soncu ž njim dolenski stran žužnja, ko nad meglo čebelica slovenska: rojena sem iz trpkega duha.

Fič-firič.

Je šel po svetu, njegov je bil, se z njim je pravdal, po njem je ril, bil je izrabljan, bil pustolov, postavljaj v zrak je dom in krov; bil je na treh kontinentih sveta, nazadnje se znašel je spet doma. — In kakor prej je bil spet nič: to je bil Kurenta polubrat, preljubi slovenski fič-firič.

Nabral Fr. Lajaš.

Finančni unitarizem

Država je dolžna dravski banovini za bolniške stroške 8,8 milijonov dinarjev. Gre namreč za take stroške, ki bi jih morala po zakonu plačevati država in ki tudi v ta namen pobira denar. In sicer je pobrala v ta namen že nekako štirikrat toliko javnih dajatev. Banovina pa navzlic temu obupuje, da bi kdaj dobila vrnjen ta denar, ki ga je založila za državo. In »Jutro« bo spet zavijalo oči, češ glejte, kako je naša uboga Slovenija obremenjena. Seveda ne bo povedalo, zakaj je tako preobremenjena. In slej ko prej se bo ogrevalo za unitarizem, ki pomeni v dejanju unitarizem financ.

Kajti spet in spet moramo kazati na to, da ni doslej niti »Jutro« niti noben drug jugoslovenski list povedal, kako misli o tej najpravičnejši slovenski zahtevi, da namreč upravljamo svoje premoženje in svoj denar sami.

Širite naš list „Slovenija“!

Za nas Slovence pa je ta primer dolžnih bolniških stroškov samo eden izmed mnogih dokazov, kako je finančni unitarizem škodljiv za Slovenijo. In kako je na vse povrh tudi aboten z gospodarskega stališča: Pobrani denar gre najprej v Belgrad, odkoder se šele vrne k nam — če se sploh vrne seveda. Tudi ob pravični upravi torej pot okoli hrbta v varžet.

Če bi šlo jugoslovenom res za slovensko pravico, kar zdaj v opoziciji tako radi pripovedujejo, tedaj bi že pač kdaj vstali in rekli: Ob finančnem unitarizmu je Slovenija preveč izrabljana in zapostavljena. Zato ne moremo biti več zanj. Naj vsaka dežela upravlja svoj denar po svoji glavi in vesti, samo neizogibnim skupnim dolžnostim naj se ne odteguje. Teh pa tako ni mnogo. Ob poštenih volji torej ne more biti težava s sporazumom.

Tega pa seveda ne bodo nikoli rekli. Kajti jugosloveni vedo, da bi ob pravični finančni upravi, to je ob popolni finančni samoupravi, Slovenija zadihala svobodneje, da bi se razgibalo in razcvetelo naše kulturno in gospodarsko življenje, da bi bilo konec tistega padanja slovenstva, ki naj naši »likvidatorji« tako radi kažejo in računajo z njim.

Zato bodo rajši vzdihovali nad našim trpljenjem — hkratu pa pridno sklepali ali vsaj vzdruževali in izvrševali take zakone, ki bodo naše trpljenje in zapostavljanje samo še — množili.

Vsem slovenskim ljudem bi pa priporočali tole: če se pokaže med nami kdo, ki bo lice meril z »nacionalno edinstvenostjo«, vprašajte ga naravnost: ali si za popolno slovensko finančno samoupravo ali nisi? In če se bo začel motati s puhlicami in ne bo hotel odgovoriti z da, tedaj vedite, naš sovražnik je. In po tem se ravnajte.

Jalovo izgovarjanje

Poročali smo že, da je dr. Dobovišek proti sklepu poslancev, izvoljenih na dr. Mačkovem seznamu, sklenil iti v skupščino. V javnosti je skušal potem ta sklep opravičiti z nekakšnimi stvarno-političnimi nagibi. Glede na to je priobčil »Hrvatski dnevnik« dne 20. t. m. pismo, ki ga je pisal dr. Dobovišek 7. t. m. dr. Mačku. To pismo je zanimivo zaradi tega, ker dr. Dobovišek v njem kar naravnost pove, zakaj hoče v skupščino. Dolgovi da ga tlačijo: 25.000 dinarjev je dolžan za davke, 150.000 Mestni hranilnici v Celju, 10.000 Gospodarski slogi v Zagrebu itd. Ker ima samo izbiro, da ali uniči sebe in svojo družino ali pa da gre v skupščino po dnevnice, se je odločil za zadnje. Pravi pa izrecno, da ostane tudi poslej zvest načelom organizacije, ki ji je doslej pripadal.

Tega pa ni storil. Zato je »Hrvatski dnevnik« objavil to pismo, ki dr. Doboviškove dodatno najdene razloge za njegovo opravičilo pač popolnoma v nič devlje.

Razume se ob sebi, da je dr. Dobovišek sedaj v slovenskem političnem življenju nemogoč, prav tako, kakor njegov tovariš Rudolf Pevec, ki je tudi šel v skupščino in zatajil sklepe svoje organizacije. Kajti če naj bi bila že zgolj gospodarska zadrega posameznika opravičilo, da sme ta zaradi nje zatajiti skupnost, potem bi bila kmalu sleherna politična kupčija tako ali drugače opravičljiva.

Javna korist mora pa zmeraj in povsod iti pred zasebno. Kdor govori ali dela drugače, temu javnost ne sme in ne more zaupati.

Pomembna izjava

Dr. Dobovišek je te dni svoj izstop iz Kmečkodelavskega gibanja opravičeval na zunaj s tem, da ga skrbi za Slovence v Prekmurju in Beli krajini, ki bi jih utegnili Hrvatje podjarmiti. Glede na to piše »Obzor«:

V Sloveniji se namreč še zmeraj boje, da ne bi Hrvatje, če bi se politične razmere zasukale v njihovo korist, pohrvatili nekaterih slovenskih obmejnih krajev. Ta bojazen je še iz časov, ko je del hrvaške javnosti trdil, da so Slovenci planinski Hrvatje.

Toda ti časi so na Hrvaškem minuli. Na Hrvaškem noče danes nihče niti pedi slovenske zemlje. Razen tega so se Slovenci narodno že tako izgradili, da bi bil zastoj trud raznarodovati jih, in da bi vsak tak poskus izzval nov izbruh slovenskega nacionalizma, ki je v polnem razvoju. Zlasti temu mlademu, borbenemu nacionalizmu je treba pripisati poskuse za časa živkovičevega režima, da se slovenizira Medmurje.

»Obzor« pripoveduje nadalje, da so dr. Kramer in njegovi prav za prav samo v slovensko korist podpirali protihrvaško politiko, češ da Srbi glede na narodni sestav in zemljepisni položaj Slovenije slovenskih koristi ne ogražajo, da bi se pa Slovenci lahko obogatili s srbsko pomočjo na škodo Hrvatov.

V tej izjavi se nam zdi važno to, da se Hrvatje odpovedujejo vsem željam po slovenski zemlji. Sicer pa moramo reči, da je opravičena nezaupljivost Hrvatov do jugoslovenov spet kdaj zapeljala »Obzor«, da ne zna gledati stvarno.

Noben naroden Slovenec ni nikoli zahteval tudi samo koščka hrvaške zemlje za Slovenijo. Če se je kaj takega kakemu Hrvatju moglo samo zdeti, tedaj kvečjemu zato, ker so pošiljali dravobanci nekatere svoje ljudi kot nekakšne biriče med Hrvatje. Ti pa niti pravi zavedni Slovenci niso bili. Narodna enotnost jim je bila namreč poglaviti namen, kolikor so namreč kak tak namen sploh izpovedovali in rabili za prikrievanje zelo tvarnih in donosnih zasebnih prizadevanj. Za slovenstvo se torej niso mogli potegovati v tujini, ko jim pa še doma ni bilo zanj, ko so pa še doma izpodirivali njegovo najbistvenejše oznamenilo, slovenski jezik, kjer se je le dalo.

Še bolj neosnovana je pa trditev, da bi bili dr. Kramer in tovariši imeli, da bi bili celo samo mogli imeti namen, koristiti Sloveniji s tem, da so se udinjali centralizmu in tako dobivali ugodnosti za Slovenijo na škodo Hrvaške. Prav nasprotno je res! Mnogo, pa prav mnogo več, kakor Hrvaški, je prizadejal jugoslovenski unitarizem Sloveniji tvarne, seveda tudi npravnstvene škode. Do danes je najmanj 17 milijard samo na previsokih javnih dajatvah. O drugi škodi niti ne govorimo ne, natančno se bo sploh komaj kdaj dala ugotoviti, bržčas pa ni prav nič manjša od prve.

In da bi torej ljudje, ki so Slovenijo vrgli namenoma in po načrtu centralizmu čaršije v zrelu, sploh kdaj mogli imeti namen koristiti Slovence na škodo Hrvatov — to je res trditev, ki jo je mogel zagrešiti samo nekdo, ki dejstev še od daleč ne pozna.

Poštna uprava v znamenju centralizma

»Slovenec« pripoveduje dne 18. t. m. o nerednem poslovanju pošte v Sloveniji. Med drugim poroča tudi tole:

Župan neke gorenjske podeželske občine se nam je pritožil, da tam pošta dva dni v tednu ne dostavlja pisem in časopisov v okoliške vasi, ker je pismonoša preslabo plačan. Pogodbeni poštar pa tudi ne more iz svojega plačevati ta dva dni pismonošo. Ljudje tako ne dobivajo ob pravem času pisem in iz tega vzroka niso tudi v tako velikem številu naročeni na dnevnik, ker jih ne dobivajo v redu. V marsikateri občini pa si na primer morajo pomagati s šolarji, ki iz osrednje vasi, kjer je poštni urad, odnašajo pošto v domače vasi. So pošte v Sloveniji, ki morejo vsak tečen komaj enkrat dostaviti ljudem pošto. Samo pri rednih poštah manjka sedaj okoli 200 pismonoš.

Neznosne so razmere tudi v Ljubljani. Leta 1898. je Ljubljana štela 30.000 prebivalcev in imela 28 pismonoš. Sedaj šteje Ljubljana 90.000 prebivalcev in ima komaj 45 pismonoš. Pri tem pa moramo računati, da je Ljubljana pred 40 leti prejemale desetkrat manj pošte, to je pisem, dopisnic in časopisov, kakor danes. Če bi ljubljanci danes tako malo brali, kakor so pred 40 leti, bi morala Ljubljana imeti vsaj 90 pismonoš. V resnici pa Ljubljana potrebuje danes najmanj 150 pismonoš, to je 105 več, kakor jih v resnici ima. Ljubljanski pismonoša mora opravljati danes ogromno delo in ga še ne more opraviti v pravem času. V vseh kulturnih mestih prihaja pošta v stanovanja po trikrat na dan. V Ljubljani največkrat samo enkrat. Brzojavke, ki jih odpošljejo iz drugih mest v Ljubljano, pridejo sicer pravočasno, toda preden so dostavljene, traja večkrat po 12 ur. Velike so tudi zamude z zavoji ter z drugo pošto.

Tudi poštni uradniki so preobremenjeni, tako da manjka v Ljubljani najmanj 100 poštnih uradnikov.

Tudi mi smo o teh stvareh že nekajkrat pisali. Navedli smo pri tem, da je na primer ekspresno pismo rabilo iz Ljubljane na Jesenice dva dneva. Kajti pošta v Sloveniji sicer sprejema višje pristojbine za hitre pošiljke, dostavlja jih pa ne, ker

jih zaradi premajhnega osebja ne more.

Spominjajte se tiskovnega sklada tednika »Slovenije«!

Prepričane Slovence, ki jim je slovenstvo zapoved vesti in npravnosti, prosimo, da podprejo razširjevanje čiste slovenske misli s tem, da nakažejo primeren znesek za

tiskovni sklad
našega tednika »Slovenije«.

Kajti če bi tega ne bilo, bi takoj dobilo toliko in toliko slovenskih ljudi zaslužek, toliko in toliko slovenskih družin mogočnost obznanja, a seveda bi se tudi toliko in toliko našim ljudem ne bilo treba seliti na jug in tako povzročati padanje Slovencev od dvanajstine na dvajsetino vsega državnega prebivalstva, tisto padanje, ki ga jugoslovenci tako željno pričakujejo, da na primer nacionalni »Branik« že kar računa z njim kot z neizogibnim dejstvom. Računa pa seveda z njim, ker je menda resno prepričan, da bo jugoslovenska nacionalna misel zoper Slovence tudi poslej ravno tako zmagovala, kakor doslej.

Sicer moramo »Braniku« in drugim jugoslovenskim listom priznati, da njihovi načrti niso brez neke osnove. Kajti doslej je jugoslovenski unitarizem res skoraj smel delati s Slovenijo in Slovenci, kakor se mu je zdelo, in neverjetno mnogo se mu je zdelo. Zakaj tudi ne, ko pa je navadni Slovenec sprejemal

Le da se je ta vera zadnje čase prav močno zagugala. Še malo, pa je ne bo več.

In tedaj nam tudi »Branik« ne bo mogel več napovedovati, da je padanje in propadanje našega naroda njegova usoda.

Beseda o tujskem prometu

(Dopis)

V eni vaših zadnjih številki je bil natisnjen članek o tujskem prometu v Sloveniji. Res je žalostno, da se dela tako majhna propaganda v zamejstvu za našo Slovenijo. Neprenehoma se greši proti tej tako važni pridobitni panogi, ki drugim, po naravnih lepotah manj bogatim deželam nosi vedno večje in večje koristi. Živim izven slovenskega ozemlja in po poklicu imam priložnost govoriti z ljudmi raznih krajev Jugoslavije in zamejstva. Zato bi rad opozoril na neke opazke tujcev, ki bi jih bilo treba upoštevati.

Kakor je znano, prihajajo na Gorenjsko vsako soboto skupine smučarjev oziroma turistov iz Hrvaške, v prvi vrsti iz Zagreba. V teh skupinah so različni ljudje, predvsem taki, ki si morejo iz stvarnih razlogov najlažje privoščiti take izlete. Te skupine kolikor toliko kupujejo pri naših ljudeh, v prvi vrsti jedila, in plačujejo prenočišča, a večkrat kupujejo tudi razne opremne predmete. Pred približno dvema mesecema so opazili v Kranjski gori ploščo z napisom, da je Židom iz zamejstva tam prepovedano taboriti. Ta napis je bil ponatisnjen v zagrebškem listu »Židov«, a Židje od tedaj iz solidarnosti s svojimi zamejnimi brati bojkotirajo Kranjsko goro. Ne vemo, če je bil kakšen poseben vzrok za omenjeno prepoved ali ne. Če ni bila utemeljena vzroka, se nam zdi, da je bila prepoved odveč. Iz Kranjske gore bi se bojkot prav hitro lahko razširil tudi na vse druge turistične kraje na Gorenjskem. In vse to ravno sedaj, ko na Hrvaškem zelo propagirajo Gorski Kotar (Delnice) in tudi Jahorino v Bosni. Vsi ti kraji imajo idealne smučarske terene in za vzhodnejše kraje tudi v železniško-tarifnem pogledu ugodnejše leže kot Gorenjska.

Razen tega se po tuzemeljskih časopisih močno propagira Zgornja Koroška, kjer tujcem dajejo največje ugodnosti, da jih privabijo na avstrijsko stran naših obmejnih gora. Avstrija je danes zraven Italije primer zglede propagande za tujski promet in priobčuje v časopisih, posebno zagrebških, kjer ima svoj turistični urad, dolge sestavke o umetnostnih dogodkih na Dunaju in o prekrasnih terenih za smučanje in udobnostih, žičnih dvigalnih in železnih na Tirolskem in na Koroškem. Obenem delajo seveda še močnejšo propagando v Angliji, Franciji in Holandiji, da iz teh držav kar trumoma prihajajo bogati turisti v Avstrijo. Je že skrajni čas, da se zdramimo iz spanja in da tudi mi začnemo zasebno odločno propagando, kar bi sicer bila dolžnost javnih turističnih uradov.

Nazadnje naj še omenim opombo, ki sem jo slišal naravnost od nekega Angleža na potovanju v Dubrovnik. Dotičnik, star profesor, ki je že veliko sveta prepotoval, je dejal, da je zahteval naše prospekte in nato dobil nekoliko tiskovin, pa tako slabih, neokusnih in nepopolnih (z neresničnimi podatki glede udobja), da bi se vsak angleški založnik sramoval kaj takega nuditi mednarodnemu občinstvu, brez ozira na dejstvo, da naši prospekti tudi izhajajo v premajhnem številu v mednarodnih jezikih. Zahodne in severnoevropske države sploh ne dobe naših prospektov v roke; a v Švici, skozi katero potujejo Angleži proti jugu, se v turističnih uradih dela ravno nam nasprotna propaganda,

ker tamkajšnji uradi žele turiste zadržati v svoji deželi.

Vse države se danes brigajo za tujski promet, le mi, ki smo za valutno močnejše turiste pravi »eldorado«, ne delamo nič, ampak še celo z različnimi napakami odbijamo svojo stalno publiko.

V. P.

Naše javno gospodarstvo

»Slovenski obrtnik«, glasilo Zveze slovenskih obrtnikov, pripoveduje tale zgled iz našega javnega gospodarstva:

Razne državne ustanove in nekatere občine imajo v svojem področju lastne obrtniške delavnice, v katerih popravljajo in vzdržujejo lastne naprave in drugo. Često pa se dogaja, da delajo nove stvari, ki jih rabi uprava za lastne ali tudi javne namene. V ta namen si uprave preskrbe od raznih obrtnikov ponudbe, koliko bo dotična stvar veljala, če bi delo napravil legalen obrtnik. Tako je na primer pred kratkim neki mizar dostavil znani državni ustanovi ponudbo za mizo. Ponudbo je pa stavil tudi vodja delavnice, ki jo vzdržuje ta ustanova v lastni režiji, in sicer sledečo: les stane 150 din, klej 50 din, za drugo strojno delo 120 din, tako da bi stala miza 500 din, če bi se napravila v lastni delavnici. Ponudba legalnega obrtnika, ki plačuje davek, pa znaša za kompletno in solidno delo 350 din. Torej bi bila miza, ki jo izdelava mizar, za 50 din dražja, kakor pa če jo napravi mizar v domači delavnici. Niso pa gospodje, ki o tem odločajo, pomislili, da v preračunu, ki ga je napravila lastna delavnica, ni upoštevan delovni čas in koliko ur bo to mizo delal mizar v domači delavnici. On prejema mesečno plačo, zato se to tudi običajno ne upošteva v preračunu. Iz tega je razvidno, da je miza, katero je napravila delavnica poštnega ravateljstva ali kaka druga slična delavnica državnih ali občinskih podjetij, mnogo dražja, kot pa, če bi jo napravil legalen obrtnik. Povsod se poudarja, da je treba pravilno gospodariti in varčevati; zato vprašamo, ali je to varčevanje,

Slovenec prvi planinski samohodec po zimi

V letošnji 1. številki nemškega planinskega obzornika »Deutsche Alpenzeitung« piše C. I. Luther o hoji na gore po zimi. Poleg drugega ugotavlja, da »imenuje zgodovina kot prvega zimskega samohodca za leto 1809 študenta in poznejšega kanonika Valentina Staniča po njegovem pristopu na Untersberg pri Berchtesgadenu.« Opozorili bi na to, da se hoja na visoke gore brez družbe, zlasti pozimi, tudi danes šteje za nevarno in le pri posebno skušenih planincih v nekaterih primerih za opravičljivo.

Na tem mestu naj omenimo še to, da je bil Slovenec Valentin Stanič tudi nedvomno tisti, ki je prvi stopil na najvišjo avstrijsko goro Veliki Klek, na goro torej, ki jo imenuje Nemci sami najvišjo nemško goro. To je dobro zapisati in poudariti zlasti v teh časih, ko pišejo nacionalni Nemci, ko da bi bili ne samo v svojih deželah, ampak celo drugod, zlasti v Sloveniji, opravili vse raziskovalno in odkrivalno delo sami. Saj so celo njihovi vodniki izpred vojne, kakor na primer Meyerjev za vzhodne Alpe, spravili Julijske Alpe in Karavanke preprosto pod naslov »Deutsche Alpen« (Nemške Alpe).

Mali zapiski

Prepovedan lista

Državno pravdnništvo v Zagrebu je prepovedalo prodajati in širiti:

1. št. 5 lista »Znak«,
2. št. 1-2 lista »Hrvatski namještenik«.

Lista izhajata v Zagrebu.

»Dejanje«

Izšla je februarska številka obzornika »Dejanje«. Njegove smernice in značaj smo skušali predstaviti že ob izidu prve številke. Druga številka nadaljuje pot, v prvi zaznamovano. Iz pisane in bogate vsebine zaznamujemo sestavke: Načelni kristjani, Duhovna podoba slovenskega delavca, Problemi iz slovenske obrtne in industrijske delavnosti, Prehod v intenzivni industrializem in dr. Druga številka prinaša tudi leposlovne prispevke, preglede in knjižna poročila. Priporočamo obzornik tudi zaradi njegovega odločnega slovenskega stališča.

Omembe vreden oglas

V slovenskem mladinskem listu »Naš dan« oglašava slovenski (?) obrtnik Jovan Melihar iz Belgrada v srbsčini. Najbrž je prepričan, da bo tako njegova reklama bolj zalegla. Do tega prepričanja pa je očitno prišel, ko je bral jugoslovenska lista, ki dan za dnem dokazujejo s svojim pisanjem, kakor da bi slovensčine niti doma ne cenili.

Pa se moti, ta g. Melihar! Jugoslovenski listi med nami niso slovenski, četudi še zmeraj po nepotrebnem pišejo jezik, v katerem je bolj slučajno še nekaj slovenskih besed in skladnje. In moti se tudi, če misli, da Slovenci ne bomo nič dali na take stvari.

Tudi nova vrsta davka

»Trgovski list« piše pod tem naslovom:

Predilnice v dravski banovini so začele te dni presti domači bombaž iz strumiškega okraja, ker so po uredbi z dne 9. septembra 1936 uvozniki tujega bombaža dolžni kupiti ves domači bombaž, ki je sposoben za industrijsko predelavo. Cena domačega bombaža določita sporazumno kmetijski in trgovski minister. Ta cena sme biti do 50% višja, kakor pa je povprečna cena na newyorški borzi v preteklem letu. Tako je bila cena določena na 17.50 din za kg, kar pomeni, da je naš domači bombaž za 115% dražji ko ameriški, ki je poleg tega po kakovosti boljši. Zaradi dobre cene je bilo posejano z bombažem v letu 1937. 3000 ha, to je za 1500 ha več, kakor v letu 1936. Gojenje bombaža je pri nas silno rentabilno, od česar ima dobiček samo južna Srbija, ker drugod bombaž ne uspeva tako dobro. Sodijo, da bodo dobili sadilci bombaža na leto okoli 80 milijonov dinarjev. To prisilno plačevanje višje cene za bombaž je tudi svoje vrste nov davek, ki ga slučajno zopet plačuje Slovenija v največji meri, od česar pa ima tudi slučajno glavni dobiček južna Srbija.

Edinstvena zadeva

Prejeli smo dopis, ki ga priobčujemo dobesedno:

Spoštovani Gospod,

Naša zadruga izdala je dopisne karte »Kraljevine Jugoslavije« od katerih smo Vam priložili 10 kosov.

Tem potom nebi hoteli da prosimo od Vas milostinjo, tem več bi radi privrednim delom prišli do mogočnosti da pomagamo starše palih vojakov, kateri so stari in iznemogli da bi sebi zaslužili za svoje življenje, a njihova invalidska plača je vsega 88,— dinarjev mesečno.

Ker smo mi z našim delom šele začetnici, tem potom se obračamo na Vašo dobroto in vljudno prosimo da bi z Vašom pomočjo mogli naš cilj da ostvarimo, s prošnjo da karte rasprodaste izmed svoje prijateljice in poznanca, po kosu 1,— dinar, ter nam po ček. vplatenici dostavite znesek od prodanih karti po odbitku poštanskih stroškov.

Mi smo uverjeni v Vaše dobro srce, da nam ne boste odbili našo malo prošnjo, ter Vam se tem potom vnaprej iskreno zahvalimo.

S spoštovanjem, UPRAVA

Invalidska privredna zadruga Kraljevine Jugoslavije u Beogradu.

Najbolje bo za vsakega slovenskega človeka, če jih tiste tam doli razičara v njihovem »uverjenju« v njegovo »dobro srce«. Kajti zdaj, po 19 letih že kolikor toliko vemo, kako je s skladi,

Ubogi zapeljani šolarji

V »Koroškem Slovcu« beremo pod tem naslovom:

Iz Zgornje Vesce nam poročajo: Tukajšnja šolska mladina se na pobudo učitelja Filipiča vadi neko nemško igro. V kakem duhu se vrše vaje, kažejo nočni kliki in kriki: »Heil Hitler« in »Nieder mit den Tschuschen!«

Za nas ni vse to nič novega in od vsega početka smo imeli več ko dovolj neprijetnih priložnosti, da smo poročali o takih in podobnih pripetljajih. Kvečjemu bi lahko rekli, da jih je nekoliko več, odkar je uvedel Dollfuss v Avstriji svoj tako imenovani krščanski kurz.

Naravna in ravna pot prav za prav od tistega dne, ko je Dollfuss uničil demokracijo in s tem pripravil tla fašističnemu nacionalizmu, ki se ga zdaj Avstrija ubraniti ne more.

Bo že res tako. In ta jugoslovenska nacionalna posebnost je postala mogoča tisti hip, ko je pri nas zmaga edinstvena nacionalna misel in ko je bilo v znamenitih Pašić-Pribičevićevih volitvah mogoče, da je južnosrbski poslanec Ferad beg Draga s svojimi 15 poslanci iz južne Srbije čez noč zginil s političnega odra, na njihova mesta so pa stopili zgolj nacionalni jugoslovenci. Če pogleda »Jutro« svoje stare številke iz tistih dni, bo lahko bralo v njih, kako je razglašalo tedaj tiste imenitne volitve za zmago nacionalne misli. Zdjaj pa poroča o tem, kako zaznamujejo drugi njegov nacionalni način volitev, način, katerega bi bilo vsakogar sram — razen kakega jugoslovena seveda.

Javno predavanje »Slovenskega društva«

Na prošnjo priobčujemo:

Vabimo na predavanje profesorja Edvarda Kocbeka: **vprašanje malih narodov**, ki bo dne 8. marca v Beli dvorani Uniona. Začetek je ob 20. uri.

Zadnjič smo pomotoma zapisali, da bo predavanje dne 1. marca.

Slovensko društvo.

Urednik in izdajatelj: Tone Fajfar v Ljubljani.